

1

BENESTAR ECONÒMIC I DISTRIBUCIÓ DE LA RENDA

RESUM

En aquest apartat s'analiza el nivell de benestar econòmic de les llars balears amb les microdades de l'Enquesta de condicions de vida (ECV) dels anys 2005 i 2006. Els resultats plantegen una major capacitat adquisitiva mitjana de les llars balears enfront del conjunt espanyol i una distribució més igualitària. Concretament, els ingressos mitjans se situen un 14,4% per sobre de la mitjana espanyola. Quant a la distribució de les rendes, els indicadors de desigualtat assenyalen una distribució més igualitària en el cas balear, amb valors de l'índex de Gini del 0,294 enfront del 0,314 per al conjunt espanyol. L'anàlisi de l'aportació a l'indicador dels diferents trams de població palesa que la distribució més semblant entre les llars balears per comparació a les espanyoles s'explica pels trams centrals d'ingressos i no tant per una millor situació relativa del grup amb menys recursos.

Pel que fa a la resta d'indicadors de benestar material, les dades de l'ECV plantegen importants desigualtats en el nivell de salut i educatiu que van paral·leles a les diferències en el poder adquisitiu determinat pels ingressos. En el cas de les condicions de l'habitatge, en canvi, la segmentació de la població per quartils de renda no mostra diferències significatives, amb l'excepció del 25% de llars més riques, que mostren una situació clarament millor. Això no obstant, si la segmentació de les llars es fa pel règim de tinença, sí que es detecten unes condicions de l'habitatge clarament pitjors en el cas de les llars en règim de lloguer. Atesa la interrelació entre les variables d'ingressos, salut, educació i condicions de l'habitatge, i sense voler plantejar una direcció causal concreta, els resultats il·lustren la necessitat d'avançar en la construcció d'indicadors multidimensionals de benestar material.

Quant als indicadors de pobresa, també es detecta una millor situació per comparació a la mitjana espanyola. Així, la taxa de risc de pobresa de les Balears se situa en el 15,0%, quan aquesta és del 15,8% per al conjunt espanyol. Quan es calcula el percentatge de membres menors de setze anys sobre el total que viuen a les llars pobres, s'obté una taxa de pobresa infantil del 12% a les Balears enfront del 12,2% a Espanya. Finalment, i com a extensió del que s'ha comentat sobre la distribució d'ingressos amb menys recursos, les diferències entre les Balears i Espanya es redueixen per a les taxa de risc de pobresa extrema, que són del 5,1% i 5,2% respectivament.

1.1.

INTRODUCCIÓ

Des de la Memòria del CES de l'any 2002 s'analitzen els trets bàsics del benestar econòmic a les Illes Balears, i se centra l'exposició en la variable dels ingressos i/o en la despesa de les llars que hi resideixen.

L'informe actual de la MEMÒRIA 2007 pretén avançar en el coneixement del benestar econòmic i de com distribuir-lo entre les llars balears en diversos aspectes. En primer lloc i des d'una perspectiva temporal, el període d'anàlisi correspon al darrer bienni amb dades disponibles, 2004-2005, de manera que la comparança dels resultats amb anteriors memòries permet una perspectiva temporal que abasta bona part de la darrera fase expansiva de l'economia balear (1998 al 2005). En segon lloc, a l'anàlisi general de la taxa (percentatge) de llars en risc de pobresa, s'hi afegeix, de manera complementària, un indicador específic de pobresa infantil, que es defineix com el percentatge de persones menors de setze anys que viuen en llars en risc de pobresa sobre el total de persones menors de setze anys. Igual que en anteriors memòries, els valors obtinguts per a les Balears es comparen amb els de la resta de comunitats autònomes i el conjunt espanyol.

Una tercera aportació d'aquesta MEMÒRIA 2007 rau en l'extensió dels indicadors de desigualtat econòmica que s'han analitzat. En efecte, en línia amb l'acord estès entre els estudiosos de desigualtat¹ a la Memòria del 2006 ja s'indicava que la dimensió de les desigualtats econòmiques no es resumeix únicament en els ingressos, i és necessari avançar cap a la construcció d'indicadors de desigualtat multidimensionals. D'aquesta manera, en aquesta MEMÒRIA s'aporta informació de les desigualtats entre les llars balears en termes de les condicions d'habitatge, i de l'estat de salut i del nivell educatiu dels seus membres. En la mesura que hi hagi una correlació entre totes aquestes variables,² la detecció de diferències entre les llars mostraria potencials nous camps d'actuació pública de caire transversal per apaivagar les diferències entre les llars.

La base de dades que s'ha utilitzat difereix d'anteriors memòries. En efecte, l'objectiu d'oferir una imatge multidimensional de les diferències materials entre les llars va fer necessari utilitzar l'Enquesta de condicions de vida (ECV), elaborada per l'INE. L'ECV és la continuació del Panell de llars de la Unió Europea, que ja era una enquesta dissenyada per oferir informació sobre condicions de vida i exclusió social.³ A diferència del Panell de llars, emperò, l'ECV ofereix informació detallada per comunitats autònomes de manera estable en el temps. En aquesta MEMÒRIA s'han utilitzat les microdades de l'ECV dels anys

2005 i 2006. Val a dir que la informació d'ingressos de l'ECV es refereix sempre a l'any anterior, raó per la qual a la resta del document ens referirem al bienni 2004-2005. En línia amb la metodologia adoptada en anteriors memòries, la informació d'ingressos de la mostra de llars s'ha homogeneïtzat i s'han dividit pel nombre de membres de setze o més anys (i. e., adults), que són els susceptibles de generar recursos econòmics. Així, d'ara endavant el concepte d'ingressos d'una llar s'utilitzarà com a sinònim dels ingressos totals mitjans per adult.

La resta de l'apartat sobre el benestar econòmic dels ciutadans balears s'ha estructurat en quatre seccions. A la segona secció, es compara el nivell d'ingressos mitjans de les llars de les diferents comunitats autònomes i com es distribueixen de manera relativa. A la tercera secció, es mostra el nivell de desigualtat entre les llars balears utilitzant indicadors altres que els ingressos. Finalment, la quarta secció es dedica a l'anàlisi de l'extensió de la pobresa.⁴

1.2.

EL NIVELL I LA DISTRIBUCIÓ DE RENDES

El quadre III-1 mostra alguns indicadors sintètics tant de la situació central dels ingressos de les llars com de la seva distri-

1. Vegeu, entre d'altres, Eurostat (2000): «Income, Poverty and Social Exclusion». Brussel·les.

2. Healy, J.D. (2003): "Housing conditions and self-reported health: a cross-european analysis", Department of Environmental Studies, ESRS 02/03.

3. Per a una anàlisi semblant a la d'aquest treball amb dades del Panell de llars de l'any 2000, vegeu Pou (2008): «Desigualtat de rendes i precarietat a les Illes Balears: una visió multidimensional de la situació a principis del segle XXI», *Revista d'Afers Socials*, vol. 1, pàg. 13-25.

4. En l'elecció dels indicadors de desigualtat de rendes i de pobresa s'ha seguit l'Informe de síntesi 2002 de la Comissió Europea.

QUADRE III-1. INGRESSOS MITJANS PER ADULT I INDICADORS DE DESIGUALTAT DE RENDES PER CC.AA. (2007)

	Ingressos mitjans per adult (1)	Percentatge de llars amb capacitat per fer front a despeses imprevistes (2)	Percentatge de llars amb alguna dificultat per arribar a final de mes (3)	Indicadors de desigualtat de rendes			
				Gini (4)	P90/P10 (5)	Atkinson (0.5) (6)	Atkinson (2) (7)
Extremadura	75,8	58%	68,90%	0,319	4,19	0,083	0,300
Andalusia	84,2	53%	72,00%	0,310	4,10	0,076	0,282
Castella-la Manxa	84,4	64%	67,60%	0,311	4,45	0,076	0,292
Illes Canàries	85,1	41%	75,70%	0,318	4,38	0,080	0,297
Múrcia	86,0	54%	73,40%	0,288	4,03	0,068	0,273
Galícia	87,8	62%	61,60%	0,295	3,90	0,070	0,265
Castella i Lleó	88,7	75%	50,50%	0,316	4,43	0,082	0,305
País Valencià	94,1	64%	61,60%	0,285	3,73	0,065	0,254
La Rioja	97,0	75%	46,90%	0,296	4,38	0,070	0,289
Espanya	100,0	65%	58,80%	0,314	4,39	0,079	0,296
Astúries	102,5	74%	49,20%	0,297	4,00	0,070	0,266
Cantàbria	103,8	75%	47,30%	0,303	3,79	0,073	0,270
Aragó	104,8	78%	39,40%	0,291	3,94	0,069	0,287
País Basc	113,7	80%	48,20%	0,274	3,70	0,060	0,244
Illes Balears	114,4	71%	53,20%	0,294	4,05	0,070	0,295
Catalunya	115,8	68%	57,50%	0,302	4,15	0,073	0,282
Madrid	120,6	69%	55,50%	0,319	4,41	0,081	0,286
Navarra	125,0	81%	38,40%	0,286	3,98	0,066	0,273

Font: Elaboració pròpia.

bució. El primer indicador de benestar econòmic fa referència al nivell mitjà d'ingressos per adult (vegeu la columna 1 del quadre III-1).⁵ Els valors obtinguts estan en línia amb els esmerçats amb altres fonts estadístiques (vegeu la MEMÒRIA del 2006), ja que situen les llars balears en

uns ingressos mitjans molt per sobre de la mitjana espanyola. En concret, els ingressos mitjans són un 14,4% superiors als del conjunt espanyol, que prenen un valor 100 de referència.⁶ Val a dir que les llars balears se situen en un bloc de territoris, juntament amb Madrid, Navarra, Catalu-

5. Des d'una perspectiva comparativa amb altres treballs que utilitzen la mateixa enquesta, cal tenir en compte que de manera prèvia es feren alguns filtres a les microdades. Així, s'eliminaren les llars sense informació d'ingressos i de la resta es va eliminar l'1% de llars amb més i menys recursos, que són els que tenen una alta probabilitat de correspondre a errades de resposta i que podrien distorsionar els resultats. D'altra banda, cal esmentar que en tots els càlculs s'ha previst el pes poblacional de cada llar.

6. Els ingressos mitjans de les llars balears més grans sobre les espanyoles es manté per a les diferents posicions en la distribució dels ingressos, i són per als percentils 5, 25, 50, 75 i 90 superiors en el 16,8%, 13,5%, 16,3%, 15,6% i 10,2% respectivament.

**QUADRE III-2. DISTRIBUCIÓ PER QUARTILS I EL PERCENTIL 5È
DELS INGRESSOS A BALEARS I ESPANYA (2007)**

	Percentil cinquè (P5)	Quartil 1	Quartil 2	Quartil 3	Quartil 4	Total
Illes Balears	1,12	10,56	17,84	26,37	45,20	100
Espanya	1,15	10,46	17,71	25,69	46,12	100

Nota: Cada quartil representa un 25% de les llars, corresponent el quartil 1 (4) a les llars amb manco (més) recursos. P5 correspon al 5% de les llars amb menys recursos.

Font: Elaboració pròpia.

nya i el País Basc, amb ingressos clarament destacats respecte de la resta de regions. A banda de la capacitat adquisitiva mitjana, l'ECV ofereix informació per conèixer si aquesta capacitat, una vegada que s'hagin previst les decisions de despesa, es tradueix en una capacitat folgada per poder estalviar per satisfer incerteses. Així, a les columnes 2 i 3 es mostren els percentatges de llars amb capacitat per fer pagaments imprevistos i de llars que arriben com a mínim amb alguna dificultat a final de mes. En ambdós casos, i en concordança amb els valors d'ingressos superiors a la mitjana espanyola, les Balears presenten un major percentatge de llars amb capacitat per satisfer despeses imprevistes (71% davant el 65% per al conjunt espanyol) i un menor percentatge de llars amb dificultats per arribar a final de mes (53,2% davant el 58,8% per al conjunt espanyol).

Una vegada comprovat que el nivell d'ingressos mitjans de les llars balears són superiors als que genera el conjunt de

totes les llars espanyoles, l'anàlisi del benestar econòmic requereix comparar la distribució dels ingressos en cadascuna de les mostres de llars. En coherència amb memòries anteriors, l'indicador de referència per analitzar la desigualtat relativa de recursos és l'índex de Gini⁷ (vegeu la columna 4 del quadre III-1). L'índex de Gini de les llars balears pren un valor de 0,294, que és clarament inferior al que ha obtingut el conjunt espanyol, 0,314, la qual cosa suggereix, per tant, una menor desigualtat entre les llars balears de l'ECV que no pas entre el total de llars espanyoles.⁸ Per analitzar la sensibilitat dels resultats de l'ECV quant a la imposició de diferents pesos a l'acumulació d'ingressos per als segments de població amb més o menys recursos, de la columna 5 a la 7 es presenten els valors per a altres indicadors de desigualtat: la divisió entre els ingressos dels percentils 90 i 10 (P90/P10), i els índexs d'Atkinson (0,5 i 2), en què els valors entre parèntesis es refereixen al paràmetre d'aversion a la desigualtat, de manera que com major és el paràmetre

7. L'índex de Gini pren valors entre zero i la unitat. El valor zero correspon a una distribució perfectament igualitària. És a dir que, per exemple, el 10% de la població amb menys recursos tindria un 10% dels ingressos. El valor unitari ens indicaria que tots els recursos estarien en possessió d'una sola llar: la més rica. D'aquesta manera, com més baix és l'índex menor és la desigualtat relativa i a la inversa.

8. Aquest mateix resultat també s'obtingué amb dades d'ingressos de l'Enquesta contínua de pressuposts familiars a la Memòria del 2006.

més es penalitzen les situacions extremes en les dues cues de la distribució. En tots els casos com major (menor) és el valor dels indicadors més desigual (igualitària) és la distribució dels ingressos. Els valors dels tres indicadors corroboren la situació d'una millor distribució general dels ingressos entre les llars balears per comparació al conjunt espanyol obtinguda amb l'índex de Gini. D'altra banda, des d'una perspectiva temporal i amb les cautes de comparar dues bases de dades distintes, la confrontació dels resultats obtinguts a Pou (2008) amb dades de l'any 1999 del Panell de llars de la Unió Europea suggereix un augment de la desigualtat amb qualsevol dels indicadors; per exemple, l'índex de Gini hauria passat de 0,283 l'any 1999 a 0,294 en el bienni 2004-2005. (Vegeu el quadre III-1)

No obstant el que s'ha esmentat en el paràgraf anterior referent a la menor desigualtat en la distribució dels ingressos a les Balears per comparació a Espanya, la comparança entre els valors dels indicadors d'Atkinson amb paràmetres 0,5 i 2 mostra que la millor distribució relativa de les llars balears gairebé s'esvaeix quan el pes de les cues augmenta (i. e., Atkinson 2). En aquest sentit, el quadre III-2 mostra que la major acumulació d'ingressos dels tres primers quartils de renda no es compleix per al percentil cinquè, que està compost pel 5% de llars amb menys ingressos, la qual cosa ajuda a explicar la disse-

blança de valors entre els indicadors d'Atkinson amb paràmetres 0,5 i 2. En aquest sentit, cal notar que el 5% de llars balears més pobres acumulen l'1,12% del total d'ingressos, quan el mateix percentatge de llars per a la mostra espanyola acumula l'1,15%. (Vegeu el quadre III-2)

1.3.

LA RELACIÓ ENTRE LES DESIGUALTATS DE RENDA, LES CONDICIONS DE L'HABITATGE, L'ESTAT DE SALUT I EL NIVELL EDUCATIU

Com s'ha esmentat a l'apartat introductori, hi ha un consens en la literatura sobre desigualtat sobre el fet que limitar l'anàlisi del benestar material a la variable d'ingressos suposa una simplificació. Així, a tall d'exemple, a les recomanacions sobre la pobresa i l'exclusió social, la Comissió Europea⁹ planteja la necessitat de combinar informació d'ingressos amb una bateria àmplia d'altres indicadors, entre els quals hi ha les condicions de l'habitatge i l'estat de salut. En el cas de la salut, hi ha força treballs que palesen una estreta relació causal entre ingressos i salut en ambdós sentits.^{10 11} Pel que fa a l'habitatge, atès que en la majoria de casos aquests es financen amb hipote-

9. Vegeu Eurostat (2000): «Income, Poverty and Social Exclusion». Brussels.

10. Per a una revisió bibliogràfica, vegeu Wagstaff (2007): «The economic consequences of health shocks: Evidence from Vietnam», *Journal of Health Economics*, 26, p. 82-100.

11. Vegeu Deaton, A. 2003, «Health, Inequality, and Economic Development», *Journal of Economic Literature*, 41(1), pàg. 113-158.

QUADRE III-3. PERCENTATGE DE LLARS EN RÈGIM DE LLOGUER PER QUARTILS DE RENDA A BALEARS I ESPANYA (2007)

	Quartil 1	Quartil 2	Quartil 3	Quartil 4	Total
Espanya	11,4	10,5	10,0	8,2	10,1
Illes Balears	19,1	21,9	19,1	12,4	18,2

Nota: Cada quartil representa un 25% de les llars, corresponent el quartil 1 (4) a les llars amb manco (més) recursos.
Font: Elaboració pròpia.

QUADRE III-4. CONDICIONS DE L'HABITATGE DE LES LLARS BALEARS SEGONS QUARTILS DE RENDA I RÈGIM DE TINENÇA (2007)

	% llars amb dificultats per arribar a final de mes	% llars que no poden mantenir la casa calenta	% llars amb problemes de llum	% llars amb problemes de renou	% llars amb problemes goteres/humitats
Quartil 1	63,1	12,6	10,0	31,8	27,6
Quartil 2	63,4	10,0	11,6	34,8	29,8
Quartil 3	54,5	10,0	12,0	36,6	23,7
Quartil 4	35,6	1,7	8,3	28,2	19,0
Lloguer	71,4	16,0	17,1	40,5	42,2
Propietat	50,3	6,9	9,0	31,1	21,2

Nota: Cada quartil representa un 25% de les llars, corresponent el quartil 1 (4) a les llars amb manco (més) recursos.
Font: Elaboració pròpia.

ques, les llars subjectes a restriccions de crèdit només podrien optar a habitatges en pitjors condicions de les que la renda a mitjà termini els hauria de permetre. Finalment, hi ha la qüestió de si les diferències de rendes en el present poden generar més diferències en el futur. En aquest sentit, la comparació de les desigualtats en el nivell educatiu dels pares i els fills permet oferir pistes de la desigualtat de rendes des d'una perspectiva intergeneracional. Així doncs, en aquest apartat es presenten les desigualtats en les variables de les condicions de l'habi-

tatge, l'estat de salut i el nivell educatiu. Amb l'objectiu de poder copsar la relació entre aquestes variables i la desigualtat en termes d'ingressos, les primeres s'estudiaran segmentant la població segons el nivell d'ingressos que té.

Pel que fa a la informació sobre l'habitatge, al quadre III-3 es mostra la diferència en el règim de tinença de l'habitatge principal (lloguer/propietat) quan les llars se segmenten per quartils de renda.¹² Dos elements són destacables d'aquest quadre: (1) el major pes que el lloguer té entre

12. La teoria econòmica planteja que sense restriccions financeres ni distorsions en el mercat de l'habitatge per polítiques públiques que afavoreixin la propietat o el lloguer els individus haurien d'estar indiferents entre les dues opcions.

QUADRE III-5. ESTAT DE SALUT PER QUARTILS DE RENDA DE LES LLARS BALEARS (2007)

	% llars amb algun membre amb mala salut (1)	% llars amb algun membre amb malalties cròniques (2)	% llars amb algun membre amb limitacions per les tasques diàries (3)
Quartil 1	33,1	51,6	56,3
Quartil 2	27,8	48,9	49,7
Quartil 3	9,1	27,9	34,5
Quartil 4	6,2	21,9	22,4
Total	19	37,6	40,7

Nota: Cada quartil representa un 25% de les llars, corresponent el quartil 1 (4) a les llars amb manco (més) recursos.
Font: Elaboració pròpia.

les llars balears i (2) que la importància relativa del lloguer és similar per als tres primers quartils, encara que no per al quartil més ric, especialment a les Balears. D'altra banda, al quadre III-4 es recullen per a la mostra de llars balears els resultats d'algunes de les variables de les condicions de l'habitatge que en major mesura marquen la intensitat de la privació d'aquest.¹³ (Vegeu el quadre III-3 i III-4)

Quan es comparen les llars, per exemple, amb problemes de goteres i humitats, no s'observen diferències substancials entre els tres primers quartils. En canvi, quan la variable de segmentació és el règim de tinença sí que s'obtenen importants dissemblances, de manera que les condicions de l'habitatge són substancialment millors per a les llars en propietat. Aquesta disparitat de resultats apuntaria que les polítiques públiques dirigides a disminuir les desigualtats en les condicions de l'habitatge no s'haurien de basar tant en els ingressos dels individus com a

millorar les possibilitats d'aquells en règim de lloguer. En aquest sentit, les dades de l'ECV corroboren que les ajudes per lloguer tindrien més impacte en el cas balear atesa la major extensió que té com a règim de tinença.

Una segona dimensió que condiciona fortament el benestar material dels individus és l'estat de salut. Al quadre III-5 se sintetitzen els resultats de diverses preguntes formulades a l'ECV. A la columna 1 es mostra el percentatge de llars en què algun dels membres declara que té mala o molt mala salut. Com es pot veure, el percentatge de llars amb algun membre amb problemes de salut disminueix amb el nivell d'ingressos, i cal dir que hi ha importants diferències entre les llars amb més recursos o menys. A les columnes 2 i 3 es mostra la informació sobre els percentatges de llars amb algun membre amb malalties cròniques o amb limitacions per a les tasques diàries, respectivament. En els dos casos es repro-

13. Per a una anàlisi del cas espanyol amb dades del Panell de Llars, vegeu Ayala, L. i Navarro, C. (2007): «The dynamics of housing deprivation», *Journal of Housing Economics*, 16 (1), pàg. 72-97.

QUADRE III-6. NIVELL EDUCATIU DELS INDIVIDUS ENTRE 16 I 30 ANYS DE LES LLARS BALEARS PER QUARTILS DE RENDA DE LES LLARS ALES QUE PERTANYEN (2007)

	Nivell educatiu Primària	Secundària 1a etapa	Secundària 2a etapa	Educació superior (universitària)	Total
Quartil 1	7,8	52,8	29,2	10,1	100
Quartil 2	6,3	50,0	30,8	12,7	100
Quartil 3	7,8	43,1	28,4	19,6	100
Quartil 4	0,0	40,9	21,2	37,8	100
Total	6,1	47,1	26,5	19,8	100

Nota: Cada quartil representa un 25% de les llars, corresponent el quartil 1 (4) a les llars amb manco (més) recursos.
Font: Elaboració pròpia.

dueixen els resultats apuntats abans de relació positiva entre estat de salut i nivell d'ingressos. Així doncs, i sense voler entrar en la direcció causal entre les dues variables, els resultats del quadre III-5 suggereixen que una via alternativa per reduir les diferències en el benestar material entre els individus rau en la inversió en sanitat. (Vegeu el quadre III-5)

Finalment, al quadre 6 es presenta la informació del nivell educatiu màxim completat pels individus entre setze i trenta anys, en què aquests s'han ordenat a partir del quartil d'ingressos en què s'ubica la llar a què pertanyen. La raó d'ordenar els individus segons els ingressos de la llar a què pertanyen és oferir una imatge de si hi ha una possible relació entre el nivell d'ingressos dels pares (que a la vegada està correlacionat amb el nivell educatiu que tenen) i el nivell educatiu dels fills. Clarament, el quadre 6 mostra que com és elevat és el nivell d'ingressos de les llars més elevat és el nivell educatiu assolit pels seus fills. Si es té en compte que un dels principals aproximadors a la renda a llarg

termini dels individus és el nivell educatiu, aleshores els resultats del quadre 6 indiquen que hi ha un important biaix en el fet de mantenir les desigualtats d'ingressos a escala intergeneracional. Atesa la possibilitat d'accedir a l'educació a un cost reduït en l'ensenyament públic, crida l'atenció la diferència que s'hi observa, especialment pel que fa al cas de l'educació universitària. En aquest sentit, s'hauria d'aprofundir el coneixement de les causes de l'abandonament educatiu a nivells prematurs. Saber si la principal raó rau en unes preferències intertemporals molt esbiaixades cap al present o a problemes de manca d'ingressos de la llar que, per exemple, duria a decisions públiques diametralment oposades. Val a dir que, contràriament a la majoria d'altres polítiques dedicades a reduir la desigualtat, que solen tenir un cost d'eficiència econòmica, el cas de la inversió en educació és dels pocs casos que permet compassar l'equitat en la distribució de recursos amb l'eficiència econòmica. (Vegeu el quadre III-6)

1.4.

**LA POBRESA A LES
ILLES BALEARS***

L'apartat segon sobre distribució de rendes s'ha dedicat a analitzar el conjunt de la població, tenint en compte tant les llars amb més recursos com les de menys recursos. En aquest sentit, els indicadors que s'han utilitzat són sensibles, en major o menor mesura segons l'avversió a la desigualtat implícita, a la situació de totes les llars. Aquest apartat, en canvi, es dedica a analitzar un grup més específic de població, com és el de les llars amb menys recursos. L'objectiu és determinar el percentatge (taxa) de llars amb un nivell de recursos per sota d'un determinat llindar, que està en relació amb el que es pot considerar el nivell de vida estès entre la població d'un territori, de manera que les llars per sota d'aquest llindar són considerats en risc de pobresa.

Com és obvi, establir un llindar monetari concret és una tasca difícil, possiblement arbitrària, i que esdevé encara més complicada quan a l'anàlisi s'inclouen realitats socioeconòmiques diferents com les que representen les distintes comunitats autònomes. Per tot això, la metodologia adoptada en aquest apartat és l'estàndard en aquests tipus d'estudis,¹⁴ i s'hi aplica el concepte de pobresa relativa i no absoluta.¹⁵ D'aquesta manera, s'han considerat llars en risc de pobresa les que tenen uns ingressos inferiors al 60% de la mediana de les llars del seu territori de residència.¹⁶ En aquest sentit, cal notar que es calcula el percentatge de llars d'una població que tenen uns recursos inferiors a una determinada xifra. Com es reflecteix a la columna 1 del quadre III-7, atès que s'analitza la pobresa relativa, la xifra llindar de referència és diferent a cada comunitat autònoma, i és més gran en els territoris més rics i a l'inrevés. Atès que el que es

QUADRE III-7. TAXA DE LLARS EN RISC DE POBRESA PER CA (2007)

	Llindar d'ingressos per adult (€) (1)	Taxa de llars en risc de pobresa (2)	Taxa de llars en risc de pobresa extrema (3)	Taxa d'infants en risc de pobresa (4)
Navarra	10.715	17,6	6,6	10,0
País Basc	9.514	14,0	4,2	6,7
Catalunya	9.470	16,1	5,2	11,2
Madrid	9.400	16,7	4,4	13,5
Illes Balears	9.161	15,0	5,1	12,0

Continua

* L'ECV no inclou els individus institucionalitzats i els sense llar.

14. Vegeu Cantó, O.; Del Río, C., i Gradín, C. 2000, «La situación de los estudios de desigualdad y pobreza en España», *Cuadernos de Gobierno y Administración*, 2, pàg. 25-94.

15. Entre els avantatges del concepte de pobresa relativa, cal tenir en compte el fet que el cost d'accés a alguns béns i serveis és diferent en una societat rica que en una pobra. A més, cal notar que l'enfocament de pobresa relativa engloba la pobresa absoluta.

16. Cal notar que la utilització de la mediana en lloc de la mitjana implica que únicament s'observaran reduccions en el nivell de pobresa si efectivament s'ha produït una redistribució de recursos a favor de la població pobra.

QUADRE III-7. TAXA DE LLARS EN RISC DE POBRESA PER CA (2007)

	Llindar d'ingressos per adult (€) (1)	Taxa de llars en risc de pobresa (2)	Taxa de llars en risc de pobresa extrema (3)	Taxa d'infants en risc de pobresa (4)
Aragó	8.833	17,1	5,6	7,1
Cantàbria	8.313	13,9	3,4	10,3
Astúries	8.252	14,5	3,7	9,6
La Rioja	8.092	16,8	4,8	9,1
Espanya	7.874	15,8	5,2	12,2
País Valencià	7.795	14,4	4,7	8,5
Múrcia	7.142	15,1	5,6	12,7
Castella i Lleó	7.053	17,0	5,3	11,7
Galícia	6.933	12,8	4,2	8,1
Illes Canàries	6.932	18,9	6,8	16,5
Castella-la Manxa	6.578	17,4	4,0	9,6
Andalusia	6.578	15,1	4,1	11,7
Extremadura	6.005	17,0	6,3	16,4

Font: Elaboració pròpia.

calcula és el percentatge de llars a la cua inferior, per analitzar les llars amb més pocs recursos en aquesta memòria s'acompanyen els resultats amb un indicador més restrictiu, que és el percentatge de llars amb ingressos per sota del 40% dels ingressos de la mediana, que és el que s'anomena en la literatura la població en risc de «pobresa extrema».

El quadre III-7 presenta el percentatge de llars que es troben per sota del llindar de pobresa relativa a cada comunitat autònoma segons l'ECV. Del quadre III-7, cal destacar-ne quatre fets: (1) es confirma l'evidència assenyalada a la Memòria del 2006 que les llars balears presenten un

menor risc de pobresa que en el cas espanyol, que és del 15% i el 15,8% respectivament. (2) Quan la referència de renda és el 40% de la mediana, la diferència en el risc de pobresa extrema de les llars balears i espanyoles es redueix, 5,1% i 5,2% respectivament. (3) La taxa de risc de pobresa infantil és del 12% per a les llars balears i del 12,2% en el conjunt espanyol, i cal indicar que el 12% dels menors balears viuen en llars en risc de pobresa.¹⁷ Finalment, des d'una perspectiva temporal, la comparació dels resultats de l'ECV amb els de Pou (2008) per a l'any 1999 amb dades del Panell de llars de la UE mostren un manteniment del gruix de llars amb menys recursos.

17. La diferència entre els valors de les taxes de risc de pobresa i de pobresa infantil s'expliquen, principalment, pel pes important entre la població en risc de pobresa de la gent amb més de 65 anys.